

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/77/64/95

RADNI II KADENCJI O PRZEJMOWANIU SZKÓŁ PRZEZ SAMORZĄDY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

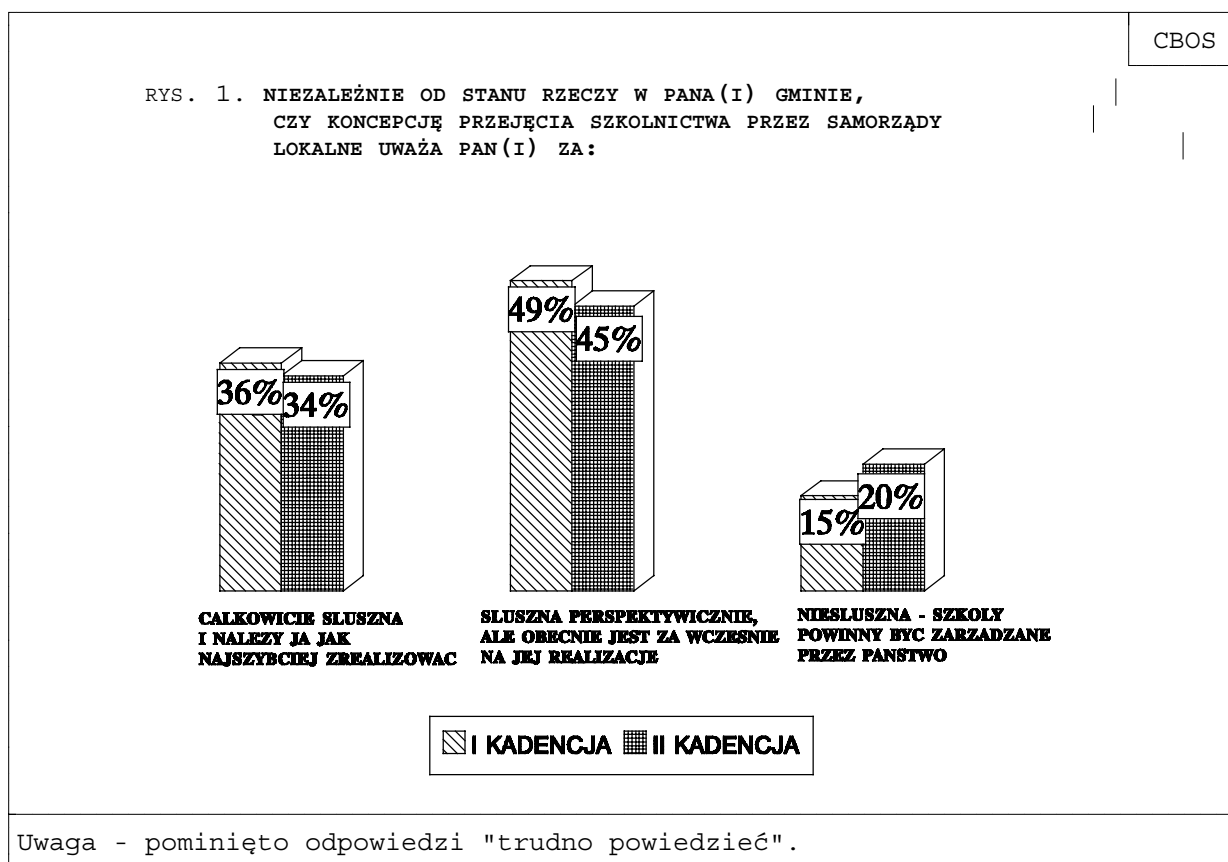
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Problem przejmowania szkół podstawowych przez samorządy lokalne wzbudzał dużo emocji i kontrowersji na przełomie lat 1993 i 1994, kiedy to mijał termin obligatoryjnego przejęcia szkół, określony ustawą z września '91 o systemie oświaty. Sejm II kadencji w grudniu '93 znowelizował ustawę, przesuując ten termin na wrzesień '96. Zdecydowana większość rad gminnych poprzedniej kadencji nie skorzystała jednak z możliwości przejęcia szkół od roku 1994 i obecnie tylko nieco ponad jedna czwarta gmin w kraju zarządza szkołami¹. W przyszłym roku - w związku ze zbliżającym się kolejnym terminem przejęcia szkół przez gminy - kwestie te rozstrzygać będą radni gminni, którzy zostali wybrani w czerwcu '94².

¹ Zgodnie z ustawą z września '91, istnieje możliwość dobrowolnego przejmowania szkół przez gminy na podstawie uchwały ich rady.

² Badanie "Radni II kadencji" zrealizowano - **na zlecenie Biura Reformy Administracji Publicznej URM** - w dniach 11-20 października '94 na 795-osobowej próbie losowej radnych.

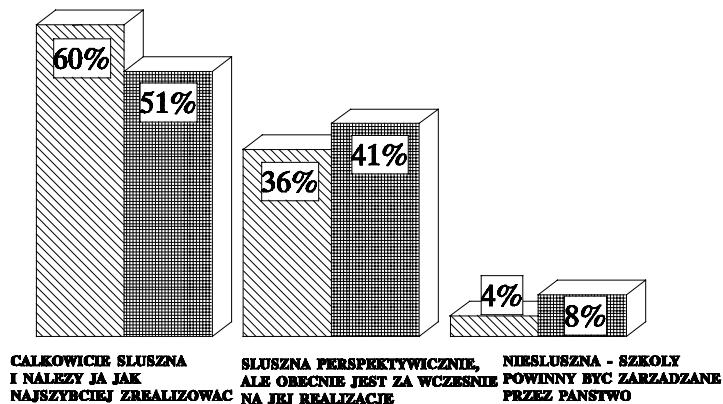
Wybory do samorządów lokalnych odbywały się w okresie, gdy nie przebrzmiała jeszcze dyskusja na temat przejmowania szkół przez samorządy. Interesowało nas, jak radni obecnej kadencji odnoszą się do samej idei zarządzania szkołami przez gminy i czy różnią się pod tym względem od swych poprzedników?

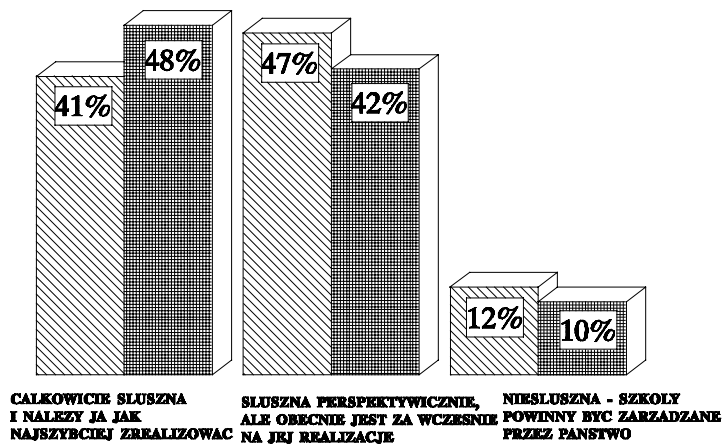
Jak widać, różnice są niewielkie, należy jednak odnotować fakt, że wśród radnych II kadencji jest nieco więcej przeciwników samej idei zarządzania szkołami przez samorządy lokalne. Poglądy radnych na omawianą kwestię kształtują się w zależności od rangi administracyjnej gminy (por. rys. 2).

RYS. 2

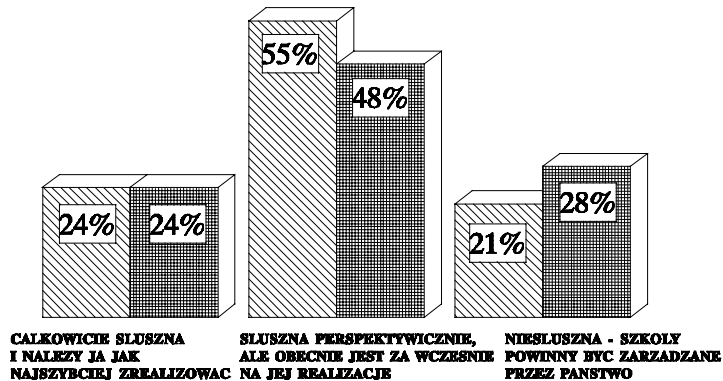
RADNI MIEJSCY

RADNI RAD MIEJSKO-GMINNYCH

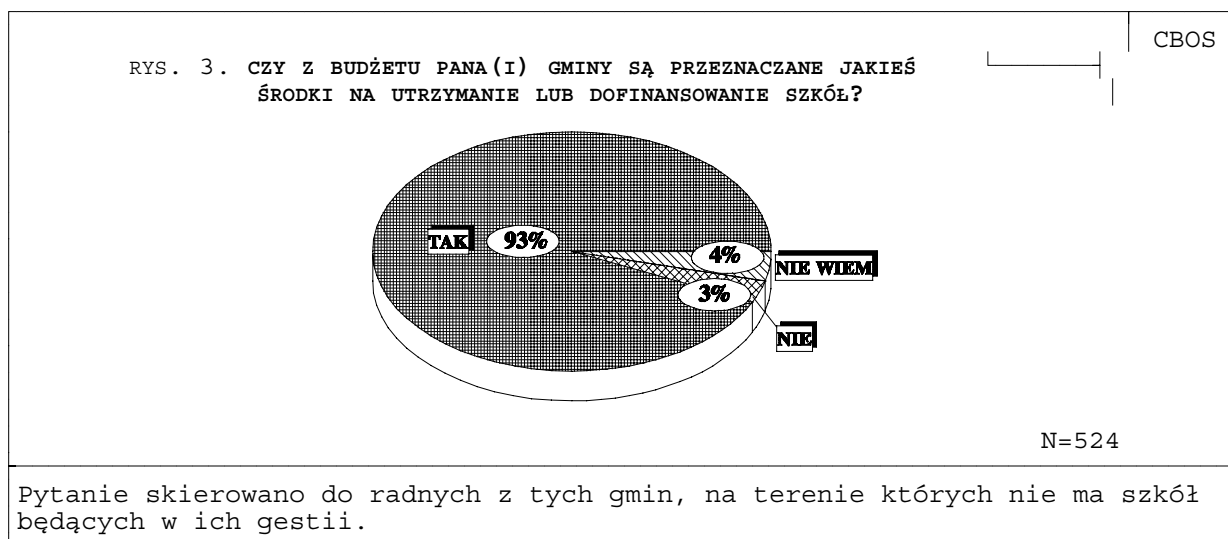
RADNI GMIN WIEJSKICH

▨ I KADENCJA ▩ II KADENCJA

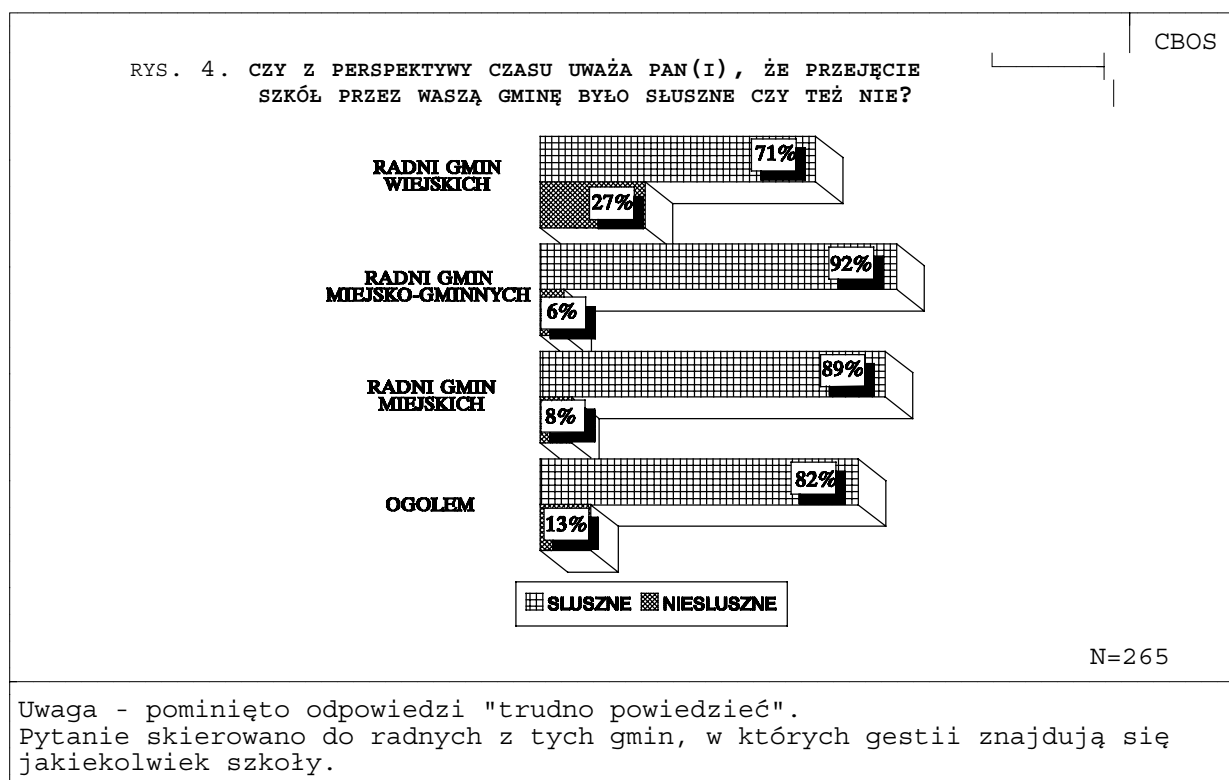
Przeciwnicy idei zarządzania szkołami przez samorządy umocnili swoją pozycję przede wszystkim w gminach wiejskich i w pewnym stopniu także w radach gmin miejskich. Natomiast w radach miejsko-gminnych przybyło zwolenników szybkiego przejmowania szkół. W sumie różnice są niewielkie, jednak dość znamienne. Mianowicie samorządy typu miejsko-gminnego istnieją z reguły w niewielkich ośrodkach miejskich zespalających przyległe do nich wsie. Takie ukształtowanie przestrzenne sprzyja tworzeniu się zintegrowanych społeczności lokalnych, może też mieć wpływ na dobrą kondycję finansową gmin. Natomiast gminy wiejskie nie stanowią na ogół zintegrowanych środowisk, lecz składają się z wielu społeczności lokalnych, a ponadto borykają się często z dużymi problemami materialnymi. Trzeba pamiętać, że zła sytuacja finansowa wielu gmin wiejskich była głównym powodem nowelizacji ustawy o systemie oświaty, przesuwającej termin obligatoryjnego przejęcia szkół przez samorządy.

Należy zaznaczyć, że argument, iż "gmina jest za biedna, by utrzymywać szkoły" jest w większym stopniu - przynajmniej częściowo - wyrazem swoistej niepewności co do przyszłości niż odbiciem stanu faktycznego. Wykazało to badanie przeprowadzone wiosną 1994 roku³, a jego potwierdzenie znajdujemy w wynikach obecnego sondażu. Chodzi mianowicie o to, że gminy, które nie przejęły szkół i tak łożą na nie z własnej inicjatywy. Niemal wszyscy radni z gmin, które nie zarządzają szkołami, stwierdzili, że ze środków własnych budżetu ich gmin są przeznaczane pieniądze na utrzymanie lub dofinansowanie szkół.

³ Por. komunikat CBOS "Okoliczności przejmowania szkół przez samorządy lokalne", maj '94.

Natomiast radni tych gmin wiejskich, które już przejęły szkoły, częściej niż pozostali skłonni są - na podstawie dotychczasowych doświadczeń - uważać tę decyzję za niesłuszną, najwięcej zaś zwolenników poglądu, że szkoły w ogóle powinny być zarządzane przez państwo jest wśród radnych będących rolnikami. Należy jednak mocno podkreślić, że we wszystkich trzech typach gmin, które przejęły szkoły, wśród radnych zdecydowanie przeważa aprobata tej decyzji.

Interesowało nas, jakie inne czynniki oddziałują na stosunek respondentów do koncepcji zarządzania szkołami przez gminy (por. aneks). Analiza danych wskazuje, że są to wykształcenie i poglądy polityczne.

Im wyższy poziom wykształcenia, tym więcej badanych radnych uważa koncepcję przejęcia szkół przez samorzady za całkowicie słuszną, którą należałoby jak najszybciej zrealizować. Natomiast pogląd, że szkoły powinny być zarządzane przez państwo, a koncepcja przekazania ich samorządom jest niesłuszną, radni podzielają tym częściej, im niższy jest poziom ich wykształcenia.

Drugim czynnikiem bardzo wyraźnie różnicującym stosunek do omawianej kwestii są poglądy polityczne. Wśród radnych określających swoją orientację jako prawicowa blisko połowa opowiada się za jak najszybszym przejęciem szkół, natomiast wśród deklarujących poglądy lewicowe - tylko nieco ponad jedna czwarta.

Jednak analiza zależności opinii radnych w tej sprawie od partyjnych opcji modyfikuje nieco wnioski o oddziaływaniu na nie poglądów politycznych.

Tabela 1

w procentach

Koncepcja przejęcia szkół przez samorzady jest:	Wskazania respondentów, którzy w ostatnich wyborach parlamentarnych głosowali na:				
	SLD	PSL	UW	"S"	Prawicę
- całkowicie słuszną	32	23	52	46	61
- słuszną, ale przedwczesną	51	50	49	41	31
- niesłuszną	17	27	9	13	8

Wśród tych radnych, którzy w ostatnich wyborach parlamentarnych głosowali na PSL, które było inicjatorem przesunięcia terminu przejęcia szkół, odsetek wyznających pogląd, że szkoły powinny pozostać w gestii państwa, jest większy niż wśród zwolenników SLD. Podobnie większy odsetek zwolenników szybkiego przejęcia ich przez samorzady znajdujemy wśród radnych, którzy głosowali na SLD niż wśród wyborców PSL.

★

★

★

Wprawdzie termin ostatecznego przejęcia szkół przez samorządy lokalne jest jeszcze odległy (półtora roku), ale trzeba pamiętać, że jest to skomplikowana operacja mająca różnorakie uwarunkowania, a nie akt jednorazowy. Wymaga ona starannego przygotowania zarówno ze strony państwowych władz oświatowych, jak i samorządów. W tej sytuacji warto, być może, zwrócić uwagę na to, że w obecnych radach jest nieco więcej przeciwników przejmowania szkół niż w radach poprzedniej kadencji, które w większości gmin skutecznie broniły się przed takim rozwiązaniem. Najwięcej oporów przed przejmowaniem szkół mają radni gmin wiejskich.

A N E K S

Tabela 1. Niezależnie od stanu rzeczy w Pana(i) gminie, czy koncepcję przejęcia szkolnictwa przez samorządy lokalne uważa Pan(i) za: 1 - całkowicie słuszną i należy ją jak najszybciej zrealizować; 2 - słuszną perspektywicznie, ale obecnie jest za wcześnie na jej realizację; 3 - niesłuszną - szkoły powinny być zarządzane przez państwo

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	45	21	1	794
Płeć					
Mężczyźni	34	44	21	1	683
Kobiety	33	49	18	0	111
Wiek					
do 34 lat	28	51	19	2	98
35-44	34	49	17	0	336
45-54	35	43	20	1	221
55-64	38	35	25	1	110
65 lat i więcej	21	28	52	0	29
Miejsce zamieszkania					
Wieś	25	47	27	1	532
Miasto do 20 tys.	34	57	9	0	88
od 21 do 100 tys.	47	41	9	2	85
101 tys.i więcej mieszk.	70	27	3	0	89
Wykształcenie					
Podstawowe	15	35	46	4	78
zasadnicze zawodowe	24	45	29	2	130
Średnie	30	51	18	0	287
Wyższe	46	41	12	0	299
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	47	42	11	0	240
Prac.umysł.niż.szczebła	34	53	13	0	101
Pracownicy fiz.- umysł.	29	48	24	0	21
Robotnicy	23	50	25	2	48
Rolnicy	23	43	32	2	155
Prywatni przedsiębiorcy	29	61	10	1	84
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	28	35	35	1	127
Pozostali niepracujący	40	33	27	0	15
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	25	37	35	2	51
750 tys. - 1249 tys.	16	44	38	2	138
1250 tys. - 1749 tys.	29	50	21	0	115
1750 tys. - 2249 tys.	26	48	25	0	122
2250 tys. i powyżej	47	44	8	1	344
Ocena własnych war. mater.					
Złe	32	42	25	1	224
Średnie	33	47	19	1	335
Dobre	37	45	18	0	234
Zainteresowanie polityką					
Duże	41	43	15	1	327
Średnie	29	48	22	1	377
Małe lub żadne	27	38	34	1	90
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	50	35	15	0	40
Raz w tygodniu	34	45	20	1	505
Kilka razy w roku	26	48	25	1	181
W ogóle nie uczestniczy	44	39	15	2	66
Poglądy polityczne					
Lewica	28	47	24	1	282
Centrum	32	49	18	1	263
Prawica	46	40	15	0	202
Trudno powiedzieć	27	31	36	7	45